

A VALÓSÁG NEM TÉMA

Kislányként volt egy könyvem, amelybe az általam bölcsnek vélt szövegeket írtam. Gondosan és kritikusan válogattam ezeket, amelyek között volt olyan, amit egy velem egykorú lány írt.
Turi Timi.

Az írás az a terep, ahol kiismerem magam. Fotó: Segesvári Csaba

Húszéves. Szereti a jazzt, a könyveket, Szűz Ernő írásait különösen. Nem szereti viszont az óvodákat, és ambivalens kapcsolata volt a matematikával. Az írást már az írás előtt elkezdte. A tőle megjelent szövegek között akad olyan is, amire nem emlékszik. Két verseskötettel és számos publikálással a háta mögött még pályakezdőnek nevezi magát.

Nagyon nehéz az embernek önmagáról beszélnie – kezdi el a beszélgetést.

– *Írni könnyebb?*

– Igen, könnyebb. Az írás egyértelműen egy másik tér, mint ahol a mindennapjainkat éljük. Az ember ebben a térben őszintebb és bátrabb. Egy másfajta okosság, másfajta ostobaság, másfajta tudatállapot, vagy inkább tudatosság kell hozzá. Megpróbálok nyitott szemmel járni a világban, próbálok észrevenni a szép történeteket és a saját életemet is kívülről szemlélni. Az embernek az a legjobb anyaga, amit ismer, ami vele, körülötte történik. Az írás által jobban átlátod a körülötted lévő valóságot és a különböző viszonyrendszereket, mert ez egy nagyon hatékony eszköze annak, hogy a téged foglalkoztató problémákra megoldást találj. Ugyanakkor ez nem menekülés az idillbe, inkább egyfajta megértési kísérlet. Az én világomban nincsenek idillek, maximum arra jöhetünk rá, hogy miért hiányoznak belőle.

– *Lesznek?*

– Én az összetettségben hiszek, és abba az idillnek is bele kell tartoznia. De keményen ellenpontosok.

– *A két versesköteted bangulata nagyon különbözik egymástól.*

– Alapjában véve teljesen más volt a két kötet születési körülménye. A „...gyerekek lenni...”-t már úgy szemléltem, mintha egy idegen ember írta volna, annyira távolinak tűnik.

Viszonylag nyíltan meg lehet belőle ismerni, hogyan gondolkodik egy gyerek. Az egészen van egy nagyon primer, vad személyessége és emberközelsége. Vad őszintesége.

Ez a kötet 1997-ben jelent meg, amikor tizenhárom éves voltam, és ezeket a szövegeket már lezártam. Ezért nagyon zavart, hogy azok a szövegek

kezdték el ismertté válni, mint jelenem, amiket már 10 évesen megírtam. Ekkor már nem érdekelt annyira az irodalom. A képzőművészet és a zene foglalkoztatt, és az irodalom csak mint része ennek az egésznek volt jelen az életemben. Ugyanakkor talán egy kicsit dühből, hogy bebizonyítsak valamit, megszületett a Kiskamaszkönyv anyaga. Azt hiszem, hogy a „...gyerekek lenni...” szövegeiben könnyebb volt ártatlannak lenni, hiszen akkor én is kisebb voltam. A Kiskamaszkönyvben már kicsit maníros ez az ártatlanság. Ma már egészen mást írok másféleképpen, de törekszem arra, hogy a szövegeim őszinték legyenek.

– *Mióta tudatos az életedben az irodalom?*

– Tizennégy évesen arra gondoltam, mi lesz akkor, ha tizennyolc éves koromban az irodalom kezd el érdekelni. Akkor ez a lehető legabszurdabb ötletnek tűnt. Inkább a zenével foglalkoztam. Viszont tizenhét évesen egy az „Esterházy Péter és az ufonauta” című jegyzetszerűségemhez már másféleképpen nyúltam, mint az addigi szövegeimhez. Valami átkattant akkor a fejemben. Rájöttem, hogy a mondatban, egy szövegben, a nyelvben micsoda lehetőségek vannak.

Hogy hová fogok eljutni, azt még nem tudom. Nagyon sokfelé elindulhatok, de ugyanennyi lehetőségtől eszem el. Amikor gyerek voltam, anyukám leginkább azzal segített, hogy rám hagyta a döntéseket. Paralell csináltam mindenfélét, és mások bölcsen osztogatták a tanácsokat, hogy koncentráljak egyetlen dologra. Nem gondoltam, hogy egyszer dönteni tudok, de így lett. Az írás az a terep, ahol kiismerem magam. Csupán sejtem, hogy merre tartok. Ha valaki megkérdezi, hogy mi akarsz lenni, és erre az a válasz, hogy író, akkor azt nem veszik komolyan. Íróként élni problémás dolog. Nincs státusza, komolytalan foglalkozásnak tűnik, ezért kell nagyon jónak lenni ahhoz, hogy az embert elismerjék. Erre törekszem, ami önteltségnek tűnhet, de ez talán mindegy is.

– *Nebezeg a valóságról írni, mint megteremteni egy újat?*

– Amikor írsz, nem probléma, hogy mit veszel a valóságból, vagy mit nem, mert az írás öntörvényű és megteremti önmagát. Amit leírok, az eleve létrehozza a saját világát. Nem szeretem, ha az elbeszélőmet azonosítják velem. Ugyanakkor nem teremtek magamtól idegen világot, mert a világ, amit teremtek, az is én vagyok. Olyan dolgokat írok le, amik érdekelnek. Amikor az ember ír, a valóság nem téma, akkor az számít, hogy a valóságban, amit létrehozok, hogyan mozoghatnak az emberek, milyen szituációk alakulnak ki. Az elmúlt időkben sok olyan novellát írtam, melyek egy kicsit szürrealista, szorongó, zárt világban játszódnak és általában lányok a főszereplői, a külvilághoz vagy egy másik emberhez való kapcsolatukat tematizálva. *Darvasi László* ezeket lánynovelláknak nevezi. Mindig zavart, hogy a fontos témák miért banálisak manapság, és az foglalkoztat, hogy hogyan lehet ezeket a történeteket a lehető leginkább újszerűen, hűsbavágóan elmondani.

Egy szövegnek csak erénye, ha köze van a valósághoz, de felelőtlenség lenne összemosni a személyes életet a szövegek világával. A *Költözés* című írásomban azzal kísérleteztem, hogy egy adott irodalmi tér mennyi személyességet bír el. Megírható-e a személyes élet a maga esetlegességével.

– *Az újságírás befolyásol?*

– Az újságírásról éppúgy lehet féltene az embernek a szépírói készségét, mint a tudományos munkától. Az újságírás ugyanúgy szavakkal foglalkozik, megtanít könnyebben fogalmazni, ad egyfajta hozzáállást a nyelvhez, mégis egészen más. Nagyon visszavágyom a 19. század végére, a tárcza hőskorába, mert ebben a műfajban meg lehet találni azt a személyességet, ami megvan az irodalomban is. Az újságírás érdekes feszültségben áll azzal, hogy a szépíró sokkal magányosabb műfaj és hosszabb a visszajelzési ideje. Itt meg az érdekes, hogy az események milyen gyorsan pörögnek. Nekem mindig fontos volt a közösségi élmény, kerestem, de viszonylag kevés helyen találtam meg eddig. Itt, a szerkesztőségünkben ez megvan.

Németh Tímea

A JATE KLUB PROGRAMJA

SZEPTEMBER 19-25.

Szeptember 19. hétfő 22 óra: BTK-s est. Házigazda: Dj. Alma Kisteremben: Dzsí & Weeck. BTK-soknak ingyenes.

Szeptember 20. kedd 20 óra: TÁNC HÁZ a Rozsdamaró zenekarral. Lipták Dániel – hegedű, Nagy Gábor – brácsa, Horváth Ádám – bőgő.

Szeptember 21. szerda 22 óra: JOGÁSZ buli. Vendég: KISTEHÉN zenekar. Házigazda: Dj. Alma Kisteremben: Dj. Egon. ÁJTK-soknak ingyenes.

Szeptember 22. csütörtök 22 óra: GÓLYA Buli – Gólyatábori kártyával gólyáknak ingyenes! Házigazda: Dj.Varga B. László A Kisteremben nosztalgia Molnár Lajossal

Szeptember 23. péntek 22 óra: Heaven Street Seven együttes koncertje. A koncert után breakbeat party FRASER-rel. Lézer: Laserdesigner.

Szeptember 24. szombat 22 óra: A Rádió Plusz bemutatja: Party Plusz Maximus. Nagyterem: Rádió Plusz DJs - Dj Red és Molnár Balázs. Kisterem: Rádió Plusz DJ - Bende Gábor.

A GRAND CAFÉ MŰSORA

SZEPTEMBER 19-25.

Szeptember 19-21. 17 óra: Kiss Kiss (Bang Bang) 2000, brit, r.: Stewart Sugg. 19 óra: Palindrómák (Palindromes) 2004, amerikai, r.: Todd Solondz. 21 óra: Éjjel-nappal fiatalok (Late Night Shopping) 2001, brit-német, 91', r.: Saul Metzstein.

Szeptember 22. Baka István kedves filmjei. 17 óra: A hetedik pecsét (Det sjunde inseglet) 1957, svéd, r.: Ingmar Bergman. 19 óra: A Baka István életműsorozat újabb kötetének bemutatója - Próza, dráma. Szeged, 2005, Tiszatáj Könyvek. A könyvet bemutatják: Olasz Sándor, a Tiszatáj című folyóirat főszerkesztője és Bombitz Attila, az életmű sorozat szerkesztője. Orbán György előadóművész részletet mond el Baka István Szekszárdi mise című kisregényéből. 21 óra: Elfelejtett ösök árnyai (Tyenyi zabitihi predkov) 1964, szovjet, r.: Szergej Paradzsanov.

Szeptember 23. Baka István kedves filmjei. 10-17 óra: Baka István szimpózium. 17 óra: A hetedik pecsét. 19 óra: Tükör (Zerkalo) 1974, szovjet, r.: Andrej Tarkovszkij. 21 óra: A szép fogoly (La belle captive) 1983, francia, r.: Alain Robbe-Grillet.

Szeptember 24. Baka István kedves filmjei. 10-17 óra: Baka István szimpózium. 17 óra: A hetedik pecsét. 19 óra: Tükör (Zerkalo). 21 óra: Orpheusz (Orphée) 1950, francia, r.: Jean Cocteau.

Szeptember 25. Baka István kedves filmjei. 17 óra: A hetedik pecsét (Det sjunde inseglet). 19 óra: Tükör (Zerkalo). 21 óra: A sárga tengeralattjáró (Yellow Submarine) 1968, angol, r.: George Dunning.

BAKA ISTVÁN SZIMPÓZIUM A GRAND CAFÉBAN

Szeptember 23-ától kétnapos szimpóziumot rendeznek a tíz esztendeje elhunyt Baka István tiszteletére, a mindenki számára nyitott szakmai rendezvényen párhuzamosan a moziban költő kedves filmjeit vetítik. A szimpózium szakmai tiszteletadás a mai magyar irodalom és a szegedi kultúratörténet egyik legfontosabb lírikusának. Halálának tizedik évfordulóján, a megemlékezés gesztusa mellett az életmű kritikus átgondolását is célozza a rendezvény. A szimpózium feladatának tartja, hogy Baka életműve újabb olvasókra, ha úgy tetszik, fiatalabb kritikus olvasókra is találjon. Ezért az életművet eddig is értő és méltató kritikusok, irodalomtudósok mellett olyan, a fiatalabb nemzedékhez tartozó esszéírók, kutatók, tanárok is tartanak előadásokat, akik más kulturális kóddal, más irodalomtörténeti nézőponttal tudják megszólítani, s ezzel megújítani a Baka-műről való gondolkodásunkat. A szimpóziumhoz kapcsolódóan szeptember 23-án pénteken 20.30-tól a Régi Zsinagógában Baka István emlékezete 1948-1995-2005 címmel estet rendeznek, ahol versek hangzanak el a Baka István versmondóverseny győztesének előadásában, és bemutatják Darvasi László A berlini fekete füzet című írása nyomán készült színpadi játékot.

Szeptember 23., péntek

9.00 Megnyitó - Ilia Mihály.

9.30 Lecserélt nyelv. Baka István 1970/1990 - Bedecs László

10.00 „Vadat, halat, s mi jó falat, szem szájnak ingere...” Az évés metaforikája - Bazsányi Sándor.

10.30 Az encomim mortis hagyománya Baka István költészetében - Valastyán Tamás.

11.00 Kávészünet

11.30 Ízekre szedve. Baka István: Jeszenyin az Anglettere-ben - Bagi Ibolya.

12.00 Baka István Brodskij fordításai - Szőke Katalin.

12.45 Ebédészünet

14.00 Torzított tükrökép. Baka István prózájáról - Bombitz Attila.

14.30 A perspektíva végén. Baka István prózájáról - Faragó Kornélia.

15.00 A Szekszárdi mise mint látomásos prózai szöveg - Olasz Sándor.

15.30 A Margit-értelmezés körei - Árpás Károly.

Szeptember 24., szombat

9.30 Határhelyzetben. Tűnődések Baka István költészetéről - Füzi László.

10.00 Baka István kozmikus terei - Nagy Márta.

10.30 Párhuzamos líratörténetek. Baka István és Tözsér Árpád költészetének összehasonlító vizsgálata - Németh Zoltán.

11.00 Kávészünet

11.30 „Isten fűszála” - József Attila remiszenciái Baka István költészetében - Szigeti Lajos Sándor.

12.00 Sztjepan Pehotnij - Baka István: az eredet nélküli fordítás költészete - Schein Gábor.

12.30 „a század sötétlő sírja” - Egy vers Sztjepan Pehotnij testamentumából - Fenyő D. György.